

Atskaite par dalību Eiropas Komisijas rīkotajā darba grupā:

Lauksaimniecības starptautiskie aspekti

25.06.2012., Brisele

Izskatāmais jautājums: IEVADS –

Starptautiskā ES Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība: mērķi, rezultāti, problēmas

Rezumējums:

Viens no galvenajiem uzdevumiem ES lauksaimniecības pārtikas sektorā ir veidot sapratni par kvalitatīviem pārtikas produktiem, kurus var atšķirt no citām precēm. Šis uzdevums ir divējāds: pirmais – nepieciešamas piedāvāt tādas kvalitātes produktus, kādus vēlas patērētājs un otrs: patērētājam ir jābūt informētam par produkta kvalitāti tirgū. Gan ekonomiskā, gan kultūras aspektā ir ļoti būtiska biznesa attīstības plānošanā iekļaut Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošanu (GI) un aizsardzību. Šobrīd GI norāžu produkti ir viena no ES kvalitātes politikas būtiskākajām sastāvdaļām, kas nodrošina atšķirīgu l/s produkcijas aizsargāto nosaukumu lietošanu pret nepareizu to sajaukšanos, vai negodīgu produktu atdarināšanu.

Izšķir divu veidu aizsargātās norādes: Aizsargātas cilmes vietas (PDO) un aizsargātas ģeogrāfiskās norādes (PGI). Šobrīd ES likumdošanā par šo tēmu ir spēkā Regula EK 510/2006. Jau 1992. gadā tika izveidots reģistrs l/s un pārtikas produktiem kā siers, šķiņķis, gaļa, augļi un dārzeņi, olīvu eļļa, piena produkti, alus, maizes produkti, garšvielas, kafija un garšvielu maisījumi. Šiem visiem produktiem, lai tos varētu iekļaut reģistrā, ir jābūt smalkam aprakstam- produkta specifikācijai, jo tikai tā ES var identificēt un aizsargāt savus kvalitatīvos l/s un pārtikas produktus. Šobrīd ir izveidojusies nepieciešamība pēc viena vienota starptautiska reģistra, kas apkopotu visas aizsargājamās norādes vienā reģistrā, taču to var izdarīt, šo sarakstu saīsinot, un atstājot tikai tās, kas patiešām ir specifiskas.

2008. gadā tika radīta jauna GI sistēma spirtiem un PDO/PGI vīniem.

ES ir īpaša datubāze katrai šo produktu kategorijai: DOOR –datubāze, kas ietver reģistrētu produktu nosaukumus (PDO/PGI), kuru nosaukumi nāk no trešajām valstīm un tie ir jāapstiprina ES. (Kolumbijas kafija)

E-BACCHUS –ES PDO/PGI reģistrs vīniem, kuru izcelsme ir ES dalībvalstīs saskaņā ar EK regulu 1234/2007

E-CAUDALIE – datubāze, kas darbojas ar procesuālām darbībām PDO/PGI reģistrācijā (sūdzības, atcelšana, pārmainīšana) vīniem.

E-SPIRIT – datubāze GI ES dalībvalstīm un trešajām valstīm par spirtiem saskaņā ar EK regulu 110/2010 (3. Pielikums kā reģistrs)

Papildus vēl TRIPS līgums, kas augstā līmenī aizsargā vīnus un spirtus.

Reģistrētās izcelsmes norādes visvairāk ir augļiem, dārzeņiem un graudaugu produktiem

(ap 30%), sieriem (ap 20%) un trešā lielākā daļa (12,5 %) ir gaļa un gaļas produkti, kā arī eļļas pārsvarā olīvu (ap 10%). Šīm reģistrētajām zīmēm pretī ir arī ļoti liela ietekme ES eksporta rādītājos. Tas nozīmē, ka praktiski runājot par Brīvajiem Tirdzniecības līgumiem, nav iespējamās sarunas, neiekļaujot tajās nodaļu par GI.

Diemžēl ES ir tikai trīs valstis, kuras neuzskata par būtisku reģistrēt PDO/PGI ES reģistrā un tās ir Malta, Igaunija un Latvija. No trešajām valstīm tādas ir Ķīna, Kolumbija un Indija. Kopumā šobrīd ES reģistrā ir reģistrēti 1056 nosaukumi lauksaimniecības un pārtikas produktiem kā PDO un PGI (neskaitot spirtus un vīnus)

Latvijā līdzvērtīga zīme vairākus gadus bija „zaļā karotīte”, kurai nevajadzēja izņemt vārdu Latvija, bet gan pierēģistrēt, nedaudz pārveidojot, kā PGI zīmi, kuru var lietot konkrētā ģeogrāfiskā apgabalā ražotiem produktiem ar augstiem kvalitātes rādītājiem. Šobrīd optimizējot PDO/PGI reģistru var jau rasties problēmas.

Izskatāmais jautājums: Daudzpusējie līgumi

Rezumējums:

Daudz sarežģītāka situācija ir ar starptautiskajiem līgumiem par PDO un PGI. Daudzu valstu starpā nav vienprātības par to, kādam ir jābūt TRIPS regulējumam (intensīvas sarunas notika TRIPS padomē no janvāra līdz 2011. gada aprīlim), daudz tiek diskutēts par daudzpusēju vīnu un spirtu reģistru zem Dohas attīstības programmas, pastiprinot aizsardzības līmeni, kā arī tiek apkopoti visu dalībvalstu labās pieredzes stāsti, kā nosargāt GI norādes.

Tāpat nav skaidrības, kādam regulējumam ir jābūt, kas jāmaina Lisabonas līgumā attiecībā uz Starptautisko norāžu, reģistrēšanu, kurš tika pieņemts 1958. gadā, tas ir stipri pirms TRIPS un ES GI regulām. Lisabonas sistēmā gan ir tikai 27 līgumiskās valstis, kur 7 ir ES (Bulgārija, Čehija, Francija, Ungārija, Itālija, Portugāle un Slovākija). Arī šai sistēmai pašlaik tiek veikta reforma.

Daudz sarežģītākas sarunas ir ar trešajām valstīm, īpaši ar jaunattīstības valstīm, kam ir atšķirīga izpratne par kvalitāti, higiēnu, produkta specifiku, kā arī paralēli sarunām ar ES, šīs valstis risina sarunas, kas balstītas uz citiem aspektiem un problēmām savā starpā.

Izskatāmais jautājums:

Laiks pārtraukt ES un ACP (Āfrika, Karību un Klusā okeāna salas)-īpašās diskusijas ar jaunattīstības valstīm

Rezumējums: Jau 2011. gadā Eiropas Komisija izteica priekšlikumu izņemt 16 Āfrikas valstis no ES Tirgus piekļuves regulas 1528/2007- atļaujot ACP valstīm, kas sākotnēji bija EPA, izveidot beznodokļu piekļuvi to tirgum, par cik bija uzsākta parakstīšanas un ratificēšanas procedūra – ja netiks pabeigta EPAS līgumu ratifikācija līdz 2014. gada 1. janvārim. EPAS sarunas, kas sākās jau gadu pirms Dohas raunda ir tādā pašā strupceļā, kā sākumā, jo parakstīšana un ratificēšana ACP valstīm varētu nākt tikai par sliktu. Reālā

situācija rāda, ka Gana, Kenija, Namībija, Botsvāna, Kamerūna, Kotdivuāra, Svazelande un Zimbabve sastāda kopā 94% no ACP iedzīvotājiem, bet šobrīd viņi tikai tērē papīru un viņiem ir nepieciešams atveseļošanas periods. Lai gan EP Starptautiskā Tirdzniecības Komiteja ir ieteikusi ar lielu pārsvaru atlikt termiņu līdz 2016. gada janvārim. Praktiski šeit ir vajadzīgas darbības, kas vērstas uz nabadzības samazināšanu. Pretējā gadījumā ES izdarīs lielu politisku, taktisku, ekonomisku un geostratēģisku kļūdu, kas beigsies ar budžeta, maksājumu, industriālo un agrāro šoku, un ES varētu nākties uzņemt pārāk lielas masas cilvēku, kas līdz šim ir dzīvojuši ar mazāk kā 1\$ dienā.

Kopsavilkums/ ieteikumi nākamajam darbam:

Būtiski ir tas, ka ES ir uzsākusi sava iekšējā tirgus aizsardzību, kaut vai atdalot un radot atpazīstamību saviem jau gadu gadiem zināmajiem produktiem, kas ir ar augstu pievienoto vērtību. Vēlme sakārtot Aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu politiku un likumdošanu starptautiskā līmenī ir tikai atbalstāma, tāpat kā ierosinājums veidot vienkāršotu un vienu kopēju reģistru. ĢI norāžu lietošanas likumdošanas sakārtošana tiks iekļauta arī kopējā KLP Kvalitātes pakā un tādēļ tai pakārtoti tiek risināti jautājumi arī par atpazīstamu marķējumu, Eiropas logo (Es gan šeit saprotu, ka prātīgāk būtu izcelt katras valsts vai reģiona pārtikas produktus) īsās piegādes ķēdes un arī produktu tirdzniecības standartus.

Zem Starptautiskajiem lauksaimniecības aspektiem ĢI norādes ir tikai viena sadaļa, paralēli tiek vairākos sarunu raundos izskatīti visi trešo valstu jūtīgie produkti, kas varētu ietekmēt ES valstu iekšējo tirgu un, kā izskatās šādi saraksti ar vēlamajiem ierobežojumiem, kvotām tiek stādīti. Par Latviju nav informācijas, kuri varētu būt jūtīgie produkti, cik lielā mērā to ienākšana LV tirgū varētu ietekmēt vietējo ekonomiku (piem. Ķīnas ķiploki, Kanādas dzīvnieku barība utml.)

Pavisam nedaudz darba grupas noslēgumā tika prezentēta jaunā atbalsta programma ENPARD. Tā balstīsies uz ES kaimiņvalstu robežjoslu attīstības pārrobežu sadarbības veicināšanas principiem, kur daļa pasākumu varētu būt LEADER aktivitātēs, daļa zem cita pīlāra. Fokuss tiks likts uz daudzsološākām nozarēm, kombinējot investīciju piesaisti un kapacitātes celšanu.

Šai programmai plānošanas periods ir paredzēts 2012-2013; bet no 2014. gada daļēja īstenošana ar pētījumiem, pilotprojektiem, politikas izstrādi.

Edīte Strazdiņa

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA